

teaching methods and to determine the most effective methodology of teaching. The object and purpose of the study were determined. The criteria for selection of educational material from authentic patent descriptions issued by the US Patent Office and the same of other English-speaking countries were given. The dynamics of hypothesis and consequences that derive from it were described. The evaluation criteria of estimation of the skills level of producing secondary English text of patent information were made. The development and results of the experimental study were presented. The time ratio of stages in the control and experimental groups was grounded. The two variations of the developed methodology were analyzed and the efficiency of one of them was proved. The results were interpreted by experimental verification after their calculation using mathematical statistics methods.

Keywords: experiential teaching, communication strategies, written communication in foreign language, experiment phase, evaluation criteria, patent information texts, baccalaureate students.

УДК 37016:811.111

Хижун Я. В.

ТРИСТУПЕНЕВЕ ІНТЕРВ'Ю ТА ІНШІ КОРОТКІ ГРУПОВІ СТРАТЕГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ У ВНЗ

Стаття присвячена використанню інтерактивних методів вивчення англійської мови на практичних заняттях зі студентами. Мета статті – презентувати короткі групові стратегії, які дозволять активно залучити студентську аудиторію у навчальний процес. Наголошено на необхідності форсування у студентів необхідної комунікативної спроможності у сферах професійного спілкування в усній і писемній формі. В статті презентовано такі стратегії групового навчання, як “Триступеневе інтерв'ю”, “Обмінюємося проблемами”, “Формулюй/Ділися/Слухай/Розробляй”, “Подумай/Обговори з партнером/ Обговори з іншою парою”, “Вільне письмо”, “Робота в парах: передбачення”, “Мозковий штурм”, “Читання вголос з авторського крісла”.

Ключові слова: практичні заняття з англійської мови, інтерактивні методи, короткі групові стратегії письма і говоріння, “Триступеневе інтерв'ю”, “Робота в парах”, “Обмінюємося думками”, “Вільне письмо”, “Робота в парах: передбачення”, активізація навчальної діяльності, дискусія.

Одним з перших результатів сьогоденної освіти має бути максимізація інтелектуального розвитку студентів, їхньої здатності розуміти поставлені завдання та проблеми, вміти їх вирішувати, бути новаторами, вміти самостійно приймати рішення, а також ефективно спілкуватись. Дослідниця Донна Огле стверджує, що “одним із завдань системи освіти є підготовка таких громадян, які можуть на високому інтелектуальному рівні брати участь у розв'язанні проблем, що постають перед нашим суспільством; громадян, які можуть мислити критично і допомагати у вирішенні локальних, а також національних і міжнародних проблем” [1, с. 25].

Для досягнення цієї мети навчальні заклади повинні створювати

атмосферу, яка б нашо вхнула на роздуми, сприяла б глибоким дискусіям та обміну ідеями, переконаннями та філософіями. А що стосується вивчення іноземної мови, зокрема англійської, то практика говоріння, вміння висловити свою думку на задану тему, та й взагалі дискусійні обговорення тієї чи іншої теми, мають, на нашу думку, найважливіше значення. Як зазначає у своїй праці Ю. В. Міщенко підготувати фахівця, який добре володіє іноземною мовою, “можливо через формування у студента необхідної комунікативної спроможності у сферах професійного спілкування в усній і писемній формі, тобто розвитку комунікативних умінь і навичок. Комунікативні мовні компетенції забезпечують людині можливість діяти, застосовуючи специфічні лінгвістичні засоби. Тому викладачі іноземних мов шукають нові підходи для активізації навчальної діяльності студентів вищих навчальних закладів” [2, с. 74].

Одним із засобів створення середовища для мислення є запровадження навчання у групах. Адже інтелектуальний розвиток є продуктом як внутрішнього, так і зовнішнього соціального процесів. Дослідник цього питання Дж. К. Коста наголошує, що інтелектуальний розвиток є продуктом як внутрішнього, так і зовнішнього, тобто соціального процесів. Він припускає, що “більш високий рівень мислення з’являється у спілкуванні, тобто в діалозі між людьми”. Крім того, “разом особистості генерують і обговорюють ідеї, народжують думки, рівень яких перевищує їхні індивідуальні зусилля. Разом або приватно вони висловлюють різні погляди, згоджуються або ні, виявляють і вирішують розбіжності, оцінюють альтернативи” [3, с. 18].

Метою написання цієї статті є висвітлення методик групового навчання та навчання в групах при вивченні іноземної мови студентами, які дозволять знайти порозуміння заради створення нових ідей. Ціллю статті є запропонувати зразок заняття з використанням стратегій інтерактивного групового навчання студентами, спрямованого на розвиток комунікативної мовної компетенції. Хочемо наголосити, що не слід очікувати, що студенти можуть застосувати навички, які забезпечать плідну групову роботу. Адже одна з цілей групового навчання полягає саме в тому, щоб навчити їх працювати разом, і робити це із задоволенням та продуктивно. Тому той час, який витрачається на розвиток навичок спільної роботи, ніколи не буде витрачено даремно.

Необхідно зазначити, що застосування інтерактивних прийомів навчання збільшує відсоток засвоєння навчального матеріалу. Причина полягає в тому, що інтерактивне навчання – це насамперед діалогове навчання, у ході якого здійснюється взаємодія викладача й студента, а не домінування педагога над тим, кого він навчає. На заняттях такого типу студенти знаходяться у режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп’ютером) або ким-небудь (людиною), під час яких формуються основні компетентності.

Інтерактивна діяльність на практичних заняттях передбачає організацію й розвиток діалогового спілкування, що веде до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного рішення загальних, але значущих для кожного учасника завдань, бо діалог є універсальним способом і принципом організації людської свідомості. Інтерактивне навчання виключає можливість домінування однієї думки над іншою. У ході діалогового спілкування студенти вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми. Для цього організується індивідуальна, парна й групова робота, застосовуються дослідницькі проекти, рольові ігри, іде робота з документами й різними джерелами інформації, використовуються творчі роботи.

Однією з коротких групових стратегій, спрямованих на досягнення вищевказаних цілей, є “Триступенева інтерв’ю” (автор Каган, 1992) [3, с. 31]. Доцільно буде ознайомитись з цією стратегією на прикладі. Викладач, виносячи на студентський загальний тему для обговорення (Speaking activity) “When I am going to earn an extra money...” (“Коли я планую заробити додаткові кошти...”), пропонує студентам утворити невеликі групи з трьох осіб. Далі необхідно уявити ситуацію, що один із студентів був запрошений на співбесіду (він збирається влаштуватись на роботу в піцерію на неповний робочий день). Саме цю співбесіду і треба розіграти. Після чого, кожний партнер групи повинен брати участь у інтерв’ю. Наприклад, партнер А грає роль потенційного роботодавця, і бере інтерв’ю у партнера Б. Завдання партнера Б, давати відповіді на запитання, з урахуванням ключових моментів (наголошуючи чому він зацікавлений у цій роботі, чи може він бути хорошим працівником, якими якостями володіє, як позитивними, так і негативними і т.д.). В цей час партнер В записує ключові моменти відповідей. Після закінчення інтерв’ю, відбувається ротація ролей, таким чином, щоб кожен з учасників міг дати інтерв’ю.

За допомогою цієї короткої групової стратегії кожен із студентів матиме змогу висловитись, попрактикуватись у вживанні необхідної лексики (викладач за необхідності повинен надати новий вокабуляр) та удосконалити свої розмовні навички. Крім того, кожен із студентів матиме змогу спробувати себе у різних ролях, у цій стратегії є задіяні навички не лише говоріння, а й письма (партнер В). А для викладача важливим моментом є те, що завдяки такій роботі в групі є нагода зекономити час на практичному занятті, адже в роботу задіяні всі студенти, а завдяки груповому навчанню, час на прослуховування відповідей всіх студентів скорочується. Крім того, значною перевагою використання цієї стратегії є те, що вона може бути використана на занятті будь-якого типу, а зміст інтерв’ю також може бути різноманітним. Крім того, необхідно зазначити, що залежно від рівня знань студентів, робота за цією стратегією може

варіюватись. Так, скажімо, якщо у студентів виникатимуть труднощі у формулюванні запитань під час інтерв'ю, то необхідно спершу обговорити з усім загалом можливі запитання (тут доцільно застосувати методику "Мозкового штурму"), можливо навіть записати ці запитання на дошці, а потім переходити до безпосередньої роботи в групах.

Інша коротка групова стратегія, яка дозволяє активно залучити студентів у процес навчання, розвиваючи при цьому їхні комунікативні навички, називається "Обмінюємося проблемами" [3, с. 36]. Вона полягає в тому, що після прочитання якогось тексту пізнавального чи дискусійного характеру, студенти утворюють пари, після чого кожна пара обдумує прочитане і намагається виокремити 4-5 ключових моментів прочитаного, при цьому бажано переказуючи чи перефразовуючи їх. Тобто передає суть своїми словами. Далі утворюються групи з двох пар (тобто міні групи по 4 студенти), які обговорюють і уточнюють ці, на їхню думку, головні моменти вже між собою. Кожна з попередніх пар виокремлює декілька запитань чи проблем, на які має відповісти друга пара. Після чого пари опитують одна одну. Таким чином, ця стратегія дає змогу розвинути навички говоріння студентів. Причому викладач може утворити пари таким чином, що у парі був один слабший та один сильніший студент (щоб "підтягти" слабшого), або навпаки організувати пари студентів з приблизно однаковим рівнем знань. На завершення роботи кожна група (з чотирьох осіб) може обрати одного "доповідача", який ознайомить аудиторію з тими ключовими моментами, які виокремила їх група. Після чого, якщо текст був дискусійного характеру, можна продовжити обговорення з усією аудиторією, залучивши академічну дискусію [3, с. 38].

Формулюй/Ділися/Слухай/Розробляй. Це подібний вид роботи, коли спочатку члени групи індивідуально відповідають на запитання, потім діляться своїми міркуваннями з партнером і, зрештою, після дискусій та уточнень, разом формулюють нову відповідь або точку зору. Це стратегія не потребує особливих зусиль у застосуванні, а тому широко застосовується, бо, крім інших переваг, дає змогу підвищити розумовий рівень студентів. Ці прийоми групового навчання потребують небагато часу, їх легко включити у навчальний процес та, ще одною перевагою, є можливість співпраці та розвитку комунікативних здібностей студентів.

Ще одним прикладом такої короткої групової стратегії може слугувати стратегія Подумай/Обговори з партнером/Обговори з іншою парою. Суть її полягає в тому, що викладач ставить якесь запитання чи проблему. Наприклад, "What were your expectations and what is the objective reality in reference to studying at the university?". Студентам дається час для обмірковування (в даному випадку 5-10 хвилин). Далі утворюються пари, партнери обмінюються відповідями на поставлене запитання, обговорюють запитання. Після чого кожна пара об'єднується з іншою і обмінюється думками з нею, тобто в обговоренні тепер беруть участь чотири особи.

Стратегія парного навчання “Робота в парах: передбачення” є ще одною короткою груповою стратегією, яка не потребує багато часу, але в той же час допомагає активізувати розмовні навички студентів [4, с. 27]. Цю стратегію доцільно використовувати при прочитанні будь-якого художнього тексту. Скажімо студенти готуються читати оповідання американського письменника-романтика Вашингтона Ірвінга “The Legend of Sleepy Hollow”. Перед прочитанням доцільно запитати, чи хтось читав це оповідання раніше. Наступним етапом роботи має бути поділ студентів на пари, після чого вони отримують завдання записати слова, які прочитає викладач. Ці слова мають бути пов’язані з героями книги, місцем дії та трохи з сюжетом. Скажімо, ту викладач зачитує такі ключові слова, – *teacher, a girl in a bloom, a strong young man, feared legend, horror, headless horseman, orange pumpkin, a crane, burial place*. Записавши в парах ці слова, студенти мають висловити і обговорити свої припущення і передбачення стосовно можливого сюжету твору. Про що, на їхню думку буде це оповідання та як розвиватимуться події (спочатку доцільно виділити їм певний час, скажімо 5-7 хвилин, щоб вони змогли обговорити та сформулювати свої думки англійською мовою). Думки, які вони висловлюватимуть доцільно записати під час обговорення, з тим, щоб потім перевірити їх вірогідність у процесі та після читання твору. Після чого студенти переходять безпосередньо до прочитання твору. А після прочитання, звіряються з своїми передбаченнями. Таким чином, використовуючи цю стратегію, зацікавленість зберігається протягом усього прочитання.

Після прочитання оповідання доцільно застосувати стратегію “Вільне письмо”, яка полягає у тому, що студентам протягом визначеного часу (скажімо 15 хвилин) пропонується викласти свої думки після прочитання оповідання. Причому, пропонується це зробити таким чином, щоб просто викладати на папері свої думки, не перечитуючи прочитане, не переймаючись умовностями та змінами ідей. Суть полягає в тому, що як стверджує дослідник Етвел, думки приходять до нас під час процесу писання. Тому що, коли ми пишемо, на папері може з’явитись неочікувана ідея, а якщо ми не будемо задумуватись над умовностями, то ніщо нас не стримуватиме і ми зможемо вільно викладати свої думки і, таким чином, ідеї, що народяться, можуть бути цілковито неочікуваними.

Стратегія, яку доцільно застосувати після вищезгаданої методик, називається “Читання вголос з авторського крісла”. Суть її полягає в тому, що після написання якихось своїх ідей, думок, можливо у вигляді есе, студентам пропонується винести їх на загал, прочитавши свої твори з “авторського крісла”. Для цього одному із студентів пропонується зайняти “авторське крісло” – спеціально відведений для цієї цілі стілець, розташований перед аудиторією, і прочитати свої роздуми вголос, винісши їх на загал. Ця методика є не тільки практикою читання, тут можуть бути використані додатково, після прочитання, стратегії обговорення та дискусії.

Як висновок, треба зазначити, що групова робота на практичних заняттях з вивчення англійської мови має посісти належне місце, адже вона надає можливості для стимулювання зацікавленості студентів, їхньої співпраці, а використання інтерактивних форм та методів дозволяє значно збільшити час мовної практики на заняттях для кожного окремого студента, досягти належного засвоєння матеріалу усіма учасниками групи, вирішити різні виховні та розвиваючі задачі. А з огляду на те, що студентів у ВНЗ готують до ефективної роботи у майбутньому, де в наш час велику роль відіграє вміння співпрацювати і разом вирішувати поставлені задачі, то саме групове навчання, яке базується на принципі співпраці, допоможе їм розвинути навички для подальшої успішної реалізації у професійній сфері.

Використана література:

1. *Hartman D. K. & Allison J.* Promoting inquiry-oriented discussion using multiple texts. In L. B. Gambrell & J. F. Almasi, *Lively discussions! Fostering engaged reading.* Newark, DE International Reading associationg.
2. *Мищенко О. Ю.* Сучасні проблеми викладання англійської мови у немовних ВНЗ / О. Ю. Мищенко // Наукова дискусія: теорія, практика, інновації : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції “Нова дискусія: теорія, практика, інновації” (м. Київ 28-29 березня 2014 р.) / Парнерство “Нова Освіта”. – Київ : 2014. – 128 с.
3. *Джанні Стіл, Курт Мередіт, Чарльз Темпл.* Методична система “Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів”. Посібники V-VIII. / Джанні Стіл, Курт Мередіт, Чарльз Темпл. – 160 с.
4. *Brown A., Palinscar A., Armbruster B.* Instructing comprehension-Fostering Activities in Interactive Learning Situations. In H.Mandl (Ed.), *Learning and comprehension of text.* Hillsdalt. / A. Brown, A. Palinscar, B. Armbruster. – NJ. : Erlbaum, 1984.
5. *Atwell N.* In the middle: Writing, reading, and learning with adolescrnts / N. Atwell. – Portsmouth, NH : Boyton/Cook, Heinmann, 1991.

References:

1. *Hartman D. K. & Allison J.* Promoting inquiry-oriented discussion using multiple texts. In L. B. Gambrell & J. F. Almasi, *Lively discussions! Fostering engaged reading.* Newark, DE International Reading associationg.
2. *Mishchenko O. Yu.* Suchasni problemy vykladannia anhliiskoi movy u nemovnykh VNZ / O. Yu. Mishchenko // Naukova dyskusiiia: teoriia, praktyka, innovatsii : materialy III Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi zaochnoi konferentsii “Nova dyskusiiia: teoriia, praktyka, innovatsii” (m. Kyiv 28-29 bereznia 2014 r.) / Parnerstvo “Nova Osvita”. – Kyiv : 2014. – 128 s.
3. *Dzhanni Stil, Kurt Meredit, Charlz Templ.* Metodychna systema “Rozvytok krytychnoho myslennia u navchanni riznykh predmetiv”. Posibnyky V-VIII. / Dzhanni Stil, Kurt Meredit, Charlz Templ. – 160 с.
4. *Brown A., Palinscar A., Armbruster B.* Instructing comprehension-Fostering Activities in Interactive Learning Situations. In H.Mandl (Ed.), *Learning and comprehension of text.* Hillsdalt. / A. Brown, A. Palinscar, B. Armbruster. – NJ. : Erlbaum, 1984.
5. *Atwell N.* In the middle: Writing, reading, and learning with adolescrnts / N. Atwell. – Portsmouth, NH : Boyton/Cook, Heinmann, 1991.

Хижун Я. В. Трехступенчатое интервью и другие короткие групповые стратегии в педагогической системе изучения английского языка на практических занятиях в ВУЗ.

Статья посвящена использованию интерактивных методов изучения английского языка на практических занятиях со студентами. Цель статьи – презентовать короткие групповые стратегии, которые способствуют активному привлечению студентской аудитории в

учебный процесс. Акцентировано внимание на необходимости форсирования у студентов необходимой коммуникативной способности в сферах профессионального общения в устной и письменной форме. В статье представлены такие стратегии группового обучения, как “Трехступенчатое интервью”, “Обмениваемся проблемами”, “Формулируй/ Поделись/ Слушай/ Разработывай”, “Подумай/Обсуди с партнером/ Обсуди с другой парой”, “Свободное письмо”, “Работа в парах: предвидение”, “Мозговой штурм”, “Чтение вслух из авторского кресла”.

Ключевые слова: практические занятия по английскому языку, интерактивные методы, короткие групповые стратегии письма и говорения, “Трехступенчатое интервью”, “Работа в парах”, “Обмениваемся мыслями”, “Свободное письмо”, “Работа в парах: предвидения”, активизация учебной деятельности, дискуссия.

КНУЗНУН Y. V. Three-stage interview and other short group strategies in pedagogical system of learning English at workshops in universities.

The article is devoted to the use of interactive methods of learning English at workshops with students. The purpose of this article – to present short group strategy that will actively involve the students’ audience in the learning process. It is emphasized attention on the necessity of speeding up imperative communicative capacities in the field of professional communication in students’ speech and writing. The article presented such group learning strategies as “Three-stage interview”, “Exchange problems”, “Formulate/Share/Listen/Develop”, “Think/ Discuss with your partner/ Discuss with another couple”, “Free writing”, “Working in pairs, prediction”, “Brainstorm”, “Reading aloud from the author chair”.

Keywords: practical English classes, interactive methods, short group strategies of writing and speaking, “Three-stage interview”, “Work in pairs”, “Exchange of views”, “Free writing”, “Work in pairs: predictions”, activation of educational process, discussion.

УДК 371.1 + 6(07)

Чирва Г. М.

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ГАЛУЗІ**

В статті визначено психолого-педагогічні проблеми, які стоять перед впровадженням інформаційних технологій в навчальний процес. Охарактеризовано дидактичні можливості інформаційно-комунікаційних технологій. Обґрунтовано важливість дотримання психолого-педагогічних вимог до діалогу студента з ІТ, в якому моделюється педагогічне спілкування. Описано ряд проблем, пов’язаних з комп’ютеризацією навчання у вищій школі.

Ключові слова: технологічна освіта, інформаційні технології, навчальний процес.

Інформатизація суспільства – це сьогоднішня реальність. У наші дні вирішальне значення в будь-якій галузі людської діяльності є одержання інформації, її відбір, обробка і застосування. Стрімке зростання інформаційних потоків, розвиток нових інформаційних технологій, їхні